

Lech Krzyżanowski

Dyskusja o nowelizacji "Ustawy o ochronie dóbr kultury i o muzeach" z 1962 r.

Ochrona Zabytków 37/1 (144), 64

1984

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Zarząd Muzeów i Ochrony Zabytków Ministerstwa Kultury i Sztuki zainicjował jesienią 1982 r. dyskusję kręgową fachowych nad proponowaną nowelizacją *Ustawy o ochronie dóbr kultury i muzeach* z 15 lutego 1962 r. Propozycje uzupełnień i poprawek wysunięte przez resort zostały rozesłane służbie konserwatorskiej, muzeom narodowym i okręgowym. Ten niejako urzędowy tryb i płaszczyzna dyskusji w sprawie mającej podstawowe znaczenie dla konserwacji spowodował podjęcie działań przez Oddział Warszawski Stowarzyszenia Konserwatorów Zabytków.

W styczniu 1983 r. na trzech spotkaniach poddano szczegółowej analizie i dyskusji tekst obowiązujący wraz z wszystkimi poprawkami proponowanymi przez Zarząd Muzeów i Ochrony Zabytków. Sześć i pół strony maszynopisu zawierały propozycje wypracowane w trakcie kilkunastu godzin nie pozbawionej akcentów polemicznych dyskusji. Przekazano je Generalnemu Konserwatorowi Zabytków, Zarządowi Głównemu Stowarzyszenia Konserwatorów Zabytków oraz wszystkim uczestnikom owych roboczych spotkań. Nie miejsce tu na prezentację peł-

nego dorobku środowiska warszawskiego. Słuszne jednak wydaje się poinformowani o głównych ustaleniach.

Postanowiono postulować odstąpienie od terminu „dobro kultury” w projekcie nowelizacji i konsekwentnie stosować określenie „zabytek”, trwale przyjęte w potocznej mowie i w dokumentach. Tytuł ustawy miałby zatem brzmieć „Ustawa o ochronie zabytków, środowiska kulturowego i o muzeach”. Zwrócono uwagę na możliwość wprowadzenia terminu „dziedzictwo kultury”. Istotne uzupełnienie proponuje się w artykule pierwszym, który postuluje się w następującym brzmieniu: „*Ochrona zabytków, stanowiących dorobek myśli i pracy wielu pokoleń, ma podstawowe znaczenie dla rozwoju Państwa i obywateli, jest obowiązkiem Państwa i obywateli*”.

Funkcję Generalnego Konserwatora Zabytków widzi się w randze podsekretarza stanu. Jest to funkcja polityczna, a nie szczebla operacyjnego, miedzodrzewna dla koordynacji międzyresortowej, która jest warunkiem skuteczności ustaleń dokonywanych na szczeblu rządowym. Znalazły swoje miejsce Ośrodek Dokumentacji Zabytków w Warszawie ja-

ko jednostka koordynująca, a także terenowe biura dokumentacji zabytków. Zaproponowano szereg zapisów uściślających, między innymi kwalifikację Generalnego Konserwatora Zabytków, ostrzej sprecyzowano warunki użytkowania zabytków i trybu przywracania ich do stanu wymanowanego przez służbę konserwatorską, niektóre elementy sformułowań związanych z gospodarką i planowaniem przestrzennym.

Znaczenie warszawskich dyskusji polegało nie tylko na sformułowaniu opinii środowiska. Miały one także wpływ na konsolidację poglądów. Ponadto istotny jest również ich aspekt dydaktyczny.

W trakcie dyskusji wielokrotnie podkreślano, że propozycje nowelizacji stanowią istotny krok na drodze ulepszania systemu prawnego ochrony zabytków. Zwracano również uwagę, że w podobnym przypiechnym trybie powinien powstać komplet zarządzeń wykonawczych, aby znowelizowany akt prawny nie pozostał, jak jego poprzednik, w częściowej próżni wykonawczej.

Lech Krzyżanowski

WIEDŃSKI WIECZÓR POLONIJNY POŚWIĘCONY REWALORYZACJI STAREGO KRAKOWA

W połowie marca 1983 r. przebywał w Wiedniu, na zaproszenie Uniwersytetu Technicznego (Technische Universität), prof. dr arch. Wojciech Kalinowski. Jego pobyt związany był z wykładem pt. *Techniczne i przemysłowe zabytki w Polsce*, wygłoszonym w Institut für Baukunst, Denkmalpflege und Kunstgeschichte w dniu 15 marca. W dniu 16 marca, odwiedzwszy Związek Polaków w Austrii „Strzecha”, wygłosił prof. W. Kalinowski prelekcję dla przedstawicieli wiedeńskiej Polonii. Tematem prelekcji, zaproponowanym przez Zarząd Związku, były prace rewaloryzacyjne na terenie Starego Miasta w Krakowie. Problem to bynajmniej nie najnow-

szy. Podobnie, jak „nie od razu Kraków zbudowano”, tak też i dzisiaj, śladem przeszłych epok, buduje się w nim, przerabia i burzy, odsłania, remontuje, przebudowuje i przejawia różnorodną działalność architektoniczną i konserwatorską — czasami trafną, a niekiedy wywołującą liczne opory i sprzeczności. Dlatego też referent dość obszernie słowo wstępne poświęcił dziejom budowy i przemian urbanistycznych tego miasta, informując także o najnowszych, odkryciach, rzutujących na zmienność znanego dotychczas obrazu faktów historycznych i kulturowych. Główny akcent odczytu poświęcony był oczywiście na zagadnie-

niach współczesnych poczynań rewaloryzacyjnych.

Dowodem zainteresowania podjętą przez prof. W. Kalinowskiego tematyką były liczne wypowiedzi obecnych na spotkaniu osób; szczególnie interesująca była wypowiedź wychowanka Wydziału Architektury Politechniki Warszawskiej — arch. Pawła Raczewa. Wieczór w Związku Polaków w Austrii „Strzecha” z udziałem prof. dr. W. Kalinowskiego wniósł wiele nowych elementów do słownictwa fachowego i — być może — metodologii praktyki konserwatorskiej w Polsce.

Dymitr Sozyko

ŚLĄSKIE SPOTKANIE URBANISTÓW

W dniach 8 i 9 kwietnia 1983 r. staraniem Oddziału Wrocławskiej PP Pracownie Konserwacji Zabytków i Komisji polskiej Sekcji I (tzw. urbanistyczno-konserwatorskiej) Międzynarodowej Grupy Roboczej Krajów Socjalistycznych odbyła się sesja robocza pt. *Ochrona wartości kulturowych w planach zagospodarowania przestrzennego miast zabytkowych*.

Uczestniczyli w niej przede wszystkim projektanci, urbaniści-konserwatorzy z wszystkich oddziałów PP PKZ, a także historycy sztuki — autorzy studiów historyczno-urbanistycznych i wytycznych konserwa-

torskich do projektów planów miejscowych miast zabytkowych. W naradzie wzięli także liczny udział przedstawiciele Międzyresortowej Komisji Rewaloryzacji Miast i Zespołów Zabytkowych, pracownicy Instytutu Historii Architektury Sztuki i Techniki Politechniki Wrocławskiej oraz wojewódzcy konserwatorzy zabytków z województwa wrocławskiego i m. Wrocławia, jeleniogórskiego, opolskiego i wałbrzyskiego.

Z uwagi na tematy szczegółowe udział wzięli przedstawiciele władz miasta Kamienna Góra z naczelnikiem Urzędu Miasta, przedstawicie-

le wojewódzkich biur planowania przestrzennego z Wrocławia, Wałbrzycha, Opola i Jeleniej Góry, zastępcy dyrektorów ds. naukowo-konserwatorskich oddziałów PKZ i przedstawiciele Zarządu PP PKZ. Łącznie udział w spotkaniu wzięły 43 osoby.

Obrazy sesji otworzył wicedyrektor PP PKZ we Wrocławiu i przewodniczący Komisji polskiej Sekcji I Międzynarodowej Grupy Roboczej — dr inż. arch. Mirosław Przyłęcki. Przypomniał zebranych przyjęte kilka lat wcześniej założenia i kierunki prac organizowanej wówczas pracowni rewaloryzacji miast i ze-